Cestou víry s Jakubem

Původ materiálu
Ondřej Macek
Pořadí v lekci
42

Téma

Představit několik praktických problémů a jejich řešení ze života první církve, resp. ukázat, že dnes máme starosti obdobné a že nám tedy epištola může ukázat dobrou cestu.

Cíle

- Už při bohoslužbách se děti dozvědí, co to je diaspora a že se naše situace od té z prvního století úplně neliší.
- Předškolní děti se učí neposuzovat druhé (třeba podle vzhledu) a také tomu, že v církvi jsou důležití všichni, resp. že bychom si měli spíše více všímat těch, kteří na tom nejsou zrovna dobře.
- Mladší školní děti si upevňují, že víra musí mít svou praktickou stránku.
- Starší školní děti si uvědomují, co všechno mohou jejich slova způsobit.
- V přesahu se děti setkávají s myšlenkou, že i překážky a pády nás nejen něčemu mohou naučit, ale že i ověřují, jak je naše víra pevná, jestli nám k něčemu je.

Pro učitele

Biblický text: Jk 1,1 (všichni při bohoslužbách či úvodu); Jk 2,1–13 (předškolní); Jk 2,14–26 (mladší školní); Jk 3,3–10 (starší školní); Jk 1,2–18 (přesah)

Výkladové poznámky

Který z Jakubů, Jákobů ten dopis (raně křesťanský spis) napsal, není jasné. Uměl dobře řecky, vyznal se slušně ve Starém zákoně, pamatoval si hodně Ježíšových výroků, které byly v době, kdy svoji epištolu psal, teprve zaznamenávány do evangelií. A také mu asi bylo známo, jak křesťanské víře rozuměl apoštol Pavel. Mohl to být jeden z představitelů jeruzalémského sboru; snad Jakub, bratr Ježíšův. Nikde to však ani nenaznačuje.

Asi už v druhé polovině prvního století se občas v křesťanských sborech objevovaly osoby vlivné, bohaté, s konexemi, s podílem na vládě. A někteří z toho byli u vytržení. Či dokonce

propadali zdání nebo nadšení: ti by pro nás mohli něco udělat; to je skvělé, že zrovna tento mezi nás přišel… A vedli je na čestná místa.

Ten zlatý prsten, o kterém Jakub píše, byl snad znakem privilegované skupiny římských občanů, tzv. jezdců (*equites*), což byli bohatí vlastníci půdy, obchodníci, soukromí výběrčí daní. (Navíc nosili krásnou tuniku lemovanou úzkým nachovým pruhem.)

Víra podle Jakuba není přijmout za skutečné, že je jeden Bůh. To podle něj zvládne kdekdo, dokonce i démoni a maximálně se z toho třesou strachem. Ale: že víra je rozhodování se podle toho, čemu věříme. Jednání. Konfrontování toho, čemu věříme, se životem, který nás potká za dveřmi kostela a za dveřmi našich pokojíků, ve kterých se modlíme.

Když Jakub mluvil o víře, která je mrtvá, protože bez skutků, bez realizace, tak tím ani náhodou nemyslel, že máme v životě sbírat čárky do nějaké nebeské knihy a když jich nenasbíráme dost, tak půjdeme do pekla. Nemáme dělat takzvaně dobré skutky ze strachu. O Bohu věříme, že je milosrdný, odpouštějící, nás hledající — tak o něm mluvil Ježíš. Jde o to, jak toto vědomí, tuto víru v takového Boha žijeme, jak se nám promítá do našich dnů, jaké má důsledky pro naše jednání.

Úskalí

K moralizování vede krátká cesta. K uvádění Ježíšových životních způsobů do praxe dlouhá.

Chybí tu „příběh“, je tedy dodáván trochu uměle.

Odkazy

Mrázek, Jiří: *Bláznovství víry podle Jakuba.*

Výklad Jakubovy epištoly. Jihlava: Mlýn, 2006.

Nohavica, Jan: *Cestou víry s Jakubem. Víra bez skutků je mrtvá.*

Jedenáct úvah nad odkazem apoštola Jakuba.

Olomouc: Českobratrská církev evangelická v Olomouci, 1993.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Jako úvod v každé skupince je možné použít Okénko do bohoslužeb. A potom mluvit o našem/vašem sboru; o tom, jestli se jako křesťané setkáváme s předsudky, posměchem, lhostejností; o síti sborů a farností (všude můžeme „zakotvit“); o tom, proč si říkáme „sestry a bratři“.

Víte, co to je staršovstvo? Kdo v něm je? Co se „na staršovstvu“ řeší, za co je staršovstvo odpovědné? Má náš sbor nějaké problémy? (Padá omítka, lidi při bohoslužbách neslyší, nemáme faráře, dvě rozhádané rodiny…)

I tehdy v prvním století měli křesťané problémy. Museli si ujasňovat spoustu věcí a společně přemýšlet nad tím, co by jim na jejich otázky asi odpověděl Ježíš.

Například řešili: … (dále podle zvolené kategorie, které je možné kombinovat).

Pomůcky: Fotka staršovstva, mapa sborů ČCE, mapa kostelů v ČR apod.

Předškoláci

Přinést si na nedělku různé druhy prstenů a šperků, mezi nimi i alespoň jeden obyčejný (stříbrný, kroužek, pouťový, z trávy). Nebo sako, kravatu, plesové šaty a také jedno pracovní oblečení, trochu potrhané, čisté však, ale s flekem, který nejde vyprat.

Který ten prsten (šperk, oblečení) byste chtěli nosit?

Který/které je asi cennější, dražší?

Jak se pozná bohatý člověk? (Možno mít vystříhané obrázky různých lidí.)

Kdo je bohatý a kdo chudý? Jak se dostat k penězům? (Vypracovat se; zdědit, dostat, vyhrát, ukrást.) (Ukázat peněženku, bankovní kartu…)

A co vy? Srovnáváte se ve školce, kdo co má? Znáte někoho, kdo se hodně chlubí? Znáte někoho, kdo je chudší než ostatní?

Koho pustíte sednout v tramvaji? Nebo byste měli pustit sednout?

Podle čeho druhého posuzujeme? (Hodně se díváme na to, jak druhý vypadá.)

Teď si vzpomeňte, jak si lidé sedávají v kostele, modlitebně? (Asi většinou mají vysezené lavice, místa; někde děti dopředu; jinde lavice se sluchátky.)

Možná máte „vítací službu“, u dveří stojí presbyter… Co dělá?

Jednou na bohoslužby přišel pan starosta, který běžně nechodil. V krásném obleku, se zlatým řetězem na krku. A paní farářka s panem kurátorem za ním hned běželi, klaněli se mu, podávali mu ruce: Dobrý den, to je pro nás velká čest, že jste k nám přišel. Pojďte si sednout tady dopředu.

Vy čtyři se rychle zvedněte a jděte si stoupnout támhle ke zdi. Však to vydržíte.

A potom paní farářka začala bohoslužby: Vítám vás tu všechny, hlavně vítám mezi námi našeho pana starostu a přeji mu moc hezké bohoslužby.

Naštěstí se však ve sboru našla jedna moudrá babička, která si vzala farářku i staršovstvo po bohoslužbách stranou a řekla jim pěkně od plic:

Tohle se mi tedy nelíbilo! A Ježíšovi by se to také, myslím, nelíbilo. To jste zapomněli na to, že říkal, že nemáme druhé soudit ani posuzovat. A už vůbec ne podle vzhledu.

Na ten se kouká člověk, Pán Bůh hledí na srdce. (1Sa 16,7) Slušně oblečený boháč nemusí znamenat počestný a bezdomovec nemusí být zlodějem. Pořádná církev by se spíš neměla bát nabídnout sprchu, šaty a jídlo těm, kdo na ně nemají.

Při večeři Páně pijeme všichni z jednoho kalicha! Všimli jste si toho? Ve světě to má k rovnoprávnosti daleko. Právě proto by církev měla být takovým ostrovem, kde lidé nebudou zažívat odstrkování, ponižování, škodolibý smích ani pohrdání!

Pořádná církev neubližuje lidem tím, že by je ponižovala. Co ti chudáci, které jste poslali do kouta?!

Za pěknými šaty, hezkou fasádou domu, uklizeným dvorkem je třeba jen prázdnota. Samozřejmě bohatý a úspěšný nemusí být gauner. To netvrdím.

Neříkal náhodou Ježíš, že v momentě, kdy se začneme na druhé dívat skrz prsty, trousit o nich povýšené poznámky, kdy druhé začneme nálepkovat a hodnotit, tak se nám může stát, že měřítka, která sami uplatňujeme, vztáhne Pán Bůh také na nás? A kdo by obstál?

A nemyslete si, že se teď bude mít náš sbor dobře, když mezi nás přišel pan starosta. O nás se přece stará Pán Bůh, a ne starosta!

Všichni se zastyděli. Šli se omluvit těm, které prve tak odsunuli. Hodně omluvit. Společně se pak modlili o odpuštění a za to, aby víc mysleli a víc si zkoušeli představit, co by asi udělal Ježíš na jejich místě. Příště už si na to dávali pozor.

Pomůcky: Prsteny, oblečení, obrázky bohatých a chudých lidí, kalich bohoslužebný, obrázek z bohoslužeb v našem sboru, nějaký slavností „řetěz“, farářský talár, peněženka či kasička,

bankovní karta.

Aktivita — hra

- Scénku se starostou můžete sehrát. Půjčit si talár, řetěz apod.
- Škatulata, hejbete se. Hra s odebíráním židlí — ve sboru má místo každý.
- Poznávání druhého se zavázanýma očima, třeba podle rukou, hlasu apod. — neposuzujte lidi podle toho, jak vypadají.

Mladší školní děti

Aktivita

Motiv z epištoly je možné pojmout spíše teoreticky: vybrat několik oblastí (bezdomovci, uprchlíci, děti v Africe) a diskutovat o tom, jak jim můžeme pomoci. Ideálně někam poslat alespoň drobnou sbírku finančních prostředků, které v nedělce vyberete.

Ale také můžete před bohoslužbami udělat alespoň s několika (třeba staršími) příchozími anketu, co by jim momentálně prakticky nejvíce pomohlo, a třeba z toho vyjde několik typů aktivit, do kterých byste se s dětmi mohli pustit.

Nebo můžete uspořádat malý bazar „výrobků, výpěstků apod.“ a jeho výtěžek někam poslat. Resp. pobavit se o tom, komu chceme svými penězi pomoci a proč. Ideálně vybrat něco z nejbližšího okolí, kam se pak můžeme vypravit na návštěvu.

Víte, že existuje Diakonie Broumov (www.diakoniebroumov.cz), která sbírá šaty a potřebné věci pro chudé? Zvládli byste pro ně sbírku uspořádat: věci shromáždit a domluvit s nimi předem jejich odvoz? Stačí vyhlásit, v jakých termínech je možné oblečení přinášet, udělat pár plakátů, a pak pomoci s nakládáním do auta.

Co si třeba při čaji po bohoslužbách přisednout k někomu staršímu, zkusit si s ním povídat, nebo mu ten čaj přinést?

Do našeho kostela (modlitebny, shromáždění) přišli dva bezdomovci. Dost zapáchali. Měli na sobě staré šaty.

Ta paní, co sedává v kostele před námi, tu už měsíc nebyla. Někdo říkal, že je nemocná.

Na jarní úklidovou brigádu kostela nikdo nedorazil.

Farář říkal, že je těžké pořád přemlouvat varhaníky, aby doprovázeli při bohoslužbách.

Jak na to zareagujeme?

Co můžeme udělat?

A proč to neuděláme?

Kdo to udělá?

Já?

Proč?

Příklady, které je možné vynechat:

Izraelci dobývali zemi. Hebrejští zvědové se dostali do města Jericha, ale jich přítomnost byla prozrazena. Kam se schovali? Ukryla je však prostitutka, nevěstka Rachab ve svém zřejmě veřejném domě. Zkrátka bordelu. Rachab zvědům řekla: Došlo mi, že „Hospodin, váš Bůh, je Bohem nahoře na nebi i dole na zemi.“ (Joz 2,11) Uvěřila v něj, v jeho moc, a to ji vedlo k jednání, že vsadila svůj život, životy své rodiny na Boha nepřátel svých krajanů. Vyplatilo se jí to. Jericho bylo Izraelci dobyto a její dům se všemi obyvateli byl ušetřen.

Hodně drsný příklad.

A ještě drsnější:

Abraham se setkal s Bohem a to jej vedlo k tomu, že se zvedl, opustil navzdory vysokému věku své město, způsob života, své známé. V hrozné a málem krvavé zkoušce byl dokonce ochoten nabídnout Bohu syna, který se mu konečně narodil. Abraham však zároveň žil otevřenost pro to, že Bůh má možnosti, které si my představit neumíme. A vyplatilo se mu to. Bůh ho nenechal, neopustil. Syn přežil, narodily se mu děti a jim děti.

Bibli nečteme kvůli tomu, abychom se seznámili s dávnými příběhy, se starověkými orientálními legendami či pohádkami. Ale má cenu ji číst, zkusíme-li její texty nechat, aby nás měnily, formovaly.

Víte, co se děje kolem vás? Nemá někdo z vašeho okolí nějaké starosti, trápení, problémy?

Umíte se dívat?

Umíte se zeptat?

Jestliže někomu nemocnému, nešťastnému, chystajícímu se do nemocnice řekneme: myslím na tebe, nebo: budu na tebe myslet. Tak to buď bude jen fráze, nebo na něj opravdu myslet budeme, budeme se za něj modlit. A také se ho zeptáme, jak to dopadlo, jak se mu daří, dojdeme za ním na návštěvu. Jsou to spíš drobnosti, ale asi všichni víme, jak ve skutečnosti dají zabrat.

Jakub uvedl příklad, že hladovému či bezdomovci nelze jen popřát pokoj, ale také se mu k tomu pokoji musíme pokusit prakticky pomoci.

Víra je na nic, pokud si ji nepouštíme do života, pokud neovlivňuje to, jak o věcech myslíme, jak se chováme k druhým, pokud neovlivňuje naše rozhodování.

Pokud věříme v Boha, tak nám nesmí být jedno, co se děje kolem nás: Furt přemýšlej, co by asi na tvém místě udělal Ježíš? Hádal by se dál se spolužákem? Díval by se, jak někoho šikanují? Ohnul by se a podal druhému upadlou věc?

Co by asi dělal na tvém místě?

Co bezprostředně kolem sebe vidíte a víte, že to není v pořádku? Můžete s tím něco udělat?

Napište do koleček z papíru, nalepte na velký papír a třeba se za týden dva k tomu vraťte. Už žijeme svou víru víc?

Pomůcky: Ilustrace ze Starého zákona jdou připomenout pomocí flanelografu; připravené papíry.

Starší školní děti

Ideální by bylo přinést si na nedělku skutečné udidlo, uzdu, nebo alespoň obojek či košík. Ale vlastně podobně může posloužit autíčko na ovládání: kdo drží ovládač, řídí auto; nebo kdo má ovladač od přehrávače nebo televize, může zapínat a vypínat, přepínat programy.

Vyplázněte jazyk? Co s jazykem lze dělat?

Také je dost důležitý k mluvení.

Pantomimicky předvést: smutek, radost, šok, objev — poznání.

Slova mohou způsobit leccos.

Máte s tím nějakou zkušenost? Řekli jste někdy něco, co jste říkat neměli? Máte odvahu to teď říci druhým? (Může to být pozitivní i negativní.)

Už vás někdo někdy pomluvil?

Umíte říci nějaká sprostá slova?

Kdy jste naposledy někomu nadávali?

Víte, jak začíná modlitba Páně?

…co všechno projde naší pusou? Divné: modlitby, nadávky i neověřená tvrzení.

Víte, kolik řeknete denně slov?

Ženy prý průměrně 16 215 slov, zatímco muži 15 669. Není tedy pravda, že by holky byly ukecanější.

Přečtěte si v Bibli:

„Dáváme-li koňům do huby udidlo, aby nás poslouchali, můžeme tak řídit celé jejich tělo. Nebo si představte lodi: Jsou tak veliké a jsou hnány prudkými větry, ale malé kormidlo je řídí, kamkoli kormidelník chce. Tak i jazyk je malý úd, ale může se chlubit velkými věcmi. Považte, jak malý oheň může zapálit veliký les! I jazyk je oheň. Je to svět zla mezi našimi údy, poskvrňuje celé tělo a ničí celý náš život, sám podpalován pekelným plamenem. Všechny druhy zvířat i ptáků, plazů i mořských živočichů mohou být a jsou kroceny člověkem, ale jazyk neumí zkrotit nikdo z lidí. Je to zlo, které si nedá pokoj, plné smrtonosného jedu. Jím chválíme Pána a Otce, jím však také proklínáme lidi, kteří byli stvořeni k Boží podobě. Z týchž úst vychází žehnání i proklínání. Tak tomu být nemá, bratří moji.“ (Jk 3,3–10)

To je kousek dopisu starého skoro dva tisíce let. Napište teď pro ostatní děti v nedělce dopis na stejné téma. A navzájem si své dopisy přečtěte. Nebo to zkuste jako textovku nebo tweet.

— Davejte si pozor na to, co rikate, muze to ublizit. ovladat vlastni pusu umi jen ti nejlepsi. co za kraviny jeden behem dne vypusti! —

Přesah

Co to je zkouška? Ověření, zda něco umím, ale také „překážka“, kterou musím zdolat, abych se dostal dál.

Sestavte si „opičí dráhu“ a nechte děti, aby jí probíhaly.

Jedna překážka by mohla být hodně obtížná, třeba přechod po laně. Poprvé je nechte padat. Podruhé je na této překážce vezměte za ruku a pomozte jim.

Není to úplně přesná ilustrace, ale naznačuje: Bůh se mnou jde. Pomáhá mi. Není daleko.

Co ti pomůže se na překážku odvážit? Třeba to, že víš, že tam je někdo, kdo ti podá ruku, už před tím podal.

Jakub píše: Nejvíc se radujte z problémů, ze životních komplikací, konfrontací, ze zranění. Z toho, co si lidé většinou navzájem nepřejí. Všechny ty průšvihy, hádky doma, těžkosti ve vztazích, nemoci, bezradnosti, ale také různá pokoušení — kdy se nabízí jít oklikou,

jednodušeji, ale nelegálně, všechno to jsou také něco jako zatěžkávací zkoušky, testy víry. Všechno to jsou i okamžiky, kdy se ukazuje, jaký je náš vztah k Bohu. Jestli za něco stojí, jestli nás podrží, jestli nám k něčemu je, jak je pevný, jak hluboko má kořeny. Jestli je víra jen nedělní kecy, nebo jestli si Boha opravdu jsme schopni, ochotni pustit do našich všedních dnů.

Přísloví říká: Co tě nezabije, to tě posílí. Víru zpevňuje to, že velké i malé situace v našich životech budeme nějak řešit (vnímat) s Pánem Bohem.

A to, jak se životem pohybujeme, jak reagujeme na to, co nás potkává, jak se víra projevuje v našich postojích, to může být samozřejmě také svědectvím navenek.

Víra není přijmout, že existuje Bůh, ale je to způsob života, myšlení, jednání, posuzování. Je to vztah s Pánem Bohem.

To, co nás v životě potká, to můžeme vnímat jako křivdy, ublížení, nebo to můžeme vytěsnit — snažit se na to zapomenout, nebo to můžeme lepit jako fotky do alba — obrázky zážitků, nebo si to můžeme uvědomit, zastavit se, neodfláknout modlitbu — probrat to s Pánem Bohem.
A třeba dospět, zmoudřet, zpevnit se.

Život je trochu marathón, trochu běh přes překážky, trochu víceboj, trochu dobrodružství, na konci jsme rozhodně unavenější… Lze proběhnout, spěchat k cíli, nebo se při tom něco naučit, něco vnímat. Třeba, že Pán Bůh nestojí jen na konci, ale i na startu, i chystá závodníky, pak povzbuzuje, pomáhá, běží před námi jako tahoun, podává občerstvení, ošetřuje.

Píšete si deník? Co takhle si zapsat občas, co prožíváš, zač se modlíš… Časem, za měsíc, za půl roku, za rok…, až si přečteš své poznámky, budeš překvapen, že to, zač ses modlil, se třeba nějak změnilo, vyřešilo, to, proč ses hroutil, je pryč…

Pomůcky: Překážková dráha.

Liturgie

Písně

Modlitba Tomáše Moora (SV 56); *Kdo na kolenou* (SV 148); *Přemýšlej* (SV 273); *Rok za rokem* (SV 286); *Probuďme se, křesťané* (EZ 517); *Pánu novou píseň zpívejte* (EZ 169); *Bůh náš je Bohem lásky* (EZ 581); *Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil* (EZ 515a)

Biblický verš k zapamatování

Víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá. (Jk 2,17)

Rituál

Na konci setkání můžete společně zapsat do plakátu slovo nebo větu, která vystihuje poselství dnešního setkání s epištolami.

Na začátku nebo na konci setkání můžete recitovat verš z 1 Kor 13,13: A tak zůstává víra, naděje, láska — ale největší z té trojice je láska.

Okénko do bohoslužeb

V prvním století, tak padesát let po Ježíšově smrti a zmrtvýchvstání, bylo křesťanů stále ještě nepatrně. I ve větších městech byl jen jeden sbor. Pár lidí. Většinou se scházeli v domě některého z nich. Někde už byli i pronásledováni, protože nevěřili, že císař v Římě je bůh, a odmítali se klanět jeho sochám. Většinou se jim však lidé smáli: Jejich bůh byl prý popraven se zločinci… A pak prý vstal z mrtvých… Anebo je pomlouvali: Jsou divní. Pořádají hostiny, při kterých prý pijou krev. Chovají se k sobě nějak moc hezky. Dokonce nosí své jídlo nejchudším obyvatelům města.

Křesťané se tehdy cítili trochu jako cizinci. Nikde úplně nebyli doma, nezapadali. Jedna křesťanská rodina v ulici, deset ve velkém městě: Oni jsou nějací divní. Chodí se kamsi v neděli ráno modlit. Ale zároveň, když se přestěhovali, většinou našli na novém místě velmi rychle přátele, zázemí, novou rodinu: bratry a sestry, malé křesťanské společenství.

A to funguje i dnes. Podívejte se kolem sebe. (Upravit podle kontextu sboru.)

Křesťané byli tehdy trochu provokatéři: Ti šašci, co nám vládnou, jsou tu jen na chvíli. Myslí si, že mají moc, ale ve skutečnosti… Jsem nemocný, chudý, nechala mě holka… To, co vidíme, co nás teď trápí, to je jen kousek skutečnosti. Ještě je tu přece Pán Bůh!

A to funguje i dnes.

Modlitba

Pane Bože, pomáhej nám, prosíme, s vírou. Chtěli bychom tě slyšet, víc vnímat, že jsi blízko. Ukazuj nám, jak máme žít. Dávej sílu jen nepřihlížet, když je někomu těžko, ale umět mu pomoci. Odpusť, že někdy řekneme slova a věty, které ublíží, nejsou pravda, nadáváme. Pomoz nám ovládat náš jazyk.

Kam dále
Sedláčková, Marta: Zvědové a Rachab (katechetická příprava z první části cyklu …
Frübauerová, Kateřina: Darovaná budoucnost (katechetická příprava z první části…
Plzáková, Elen: Obětování Izáka (katechetická příprava z cyklu „Pozvání na cest…
Odkaz na píseň

Dopřej mi chuť k jídlu, Pane

Kdo na kolenou klečí, vídá dál

Přemýšlej, děkuj a služ (SV273)

Rok za rokem, roky, léta jdou

Probuďme se, křesťané, k pokání pravému

Pánu novou píseň zpívejte (EZ169)

Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil

Bůh náš je Bohem lásky (EZ581)

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

List Jakubův 1,1

List Jakubův 2,1–13

List Jakubův 2,14–26

List Jakubův 3,3–10

List Jakubův 1,2–18